

Opvolgingsrapport geïntegreerd natuurbeheerplan De Tomp en omgeving



Jozefien Goovaerts & Pieterjan Vervecken

14 juli 2020

mischa.indeherberg@miecoeffect.be



INHOUD

1	INLEIDING.....	2
2	OPVOLGING.....	3
2.1	Inleiding.....	3
2.2	Opvolging ecologische doelstellingen/maatregelen	4
2.2.1	Inleiding.....	4
2.2.2	Opvolging natuurstreefbeeld vegetatie	5
2.2.3	Opvolging doelsoorten.....	17
2.2.3.1	Opvolging soorten.....	17
2.3	Opvolging erfgoedbeheerdoelstellingen/maatregelen.....	17
3	EVALUATIE.....	17

1 INLEIDING

De familie Lauwers, Emmers en Lippens wensen de opmaak van een natuurbeheerplan voor hun eigendommen in het beheerplangebied De Tomp en omgeving te Hamont-Achel. Het beheerplan draagt enerzijds bij aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD's) en houdt anderzijds rekening met een duurzaam, kosteneffectief beheer met aandacht voor de productiefunctie.

Conform de richtlijnen zoals geformuleerd in het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de natuurbeheerplannen en de erkenning van de natuurreservaten worden verschillende fasen doorlopen bij de beheerplanning en -evaluatie. Voor elk van deze fasen dient een afzonderlijk rapport uitgewerkt te worden. Het natuurbeheerplan bevat dan ook volgende onderdelen:

Deel 1: Verkenning. Hierin wordt een algemene beschrijving en een globaal kader voor de ecologische, de sociale en de economische functie weergegeven.

Deel 2: Inventaris. Hierin wordt een meer gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand weergegeven.

Deel 3: Doelstellingen. Hierin worden de beheerdoelstellingen weergegeven.

Deel 4: Beheermaatregelen. Hierin worden beheermaatregelen die genomen zullen worden om de beheerdoelstellingen te realiseren weergegeven.

Deel 5: Opvolging. Hierin wordt de wijze waarop de realisatie van de beheerdoelstellingen zal worden opgevolgd en geëvalueerd weergegeven.

Aangezien het beheerplangebied voor een deel gelegen is in het beschermde cultuurhistorisch landschap 'Tomp van Grevenbos met omgeving', wordt een integratie met een landschapsbeheerplan doorgevoerd. Mogelijks zal ook op termijn binnen het Grevenbroek een bescherming gelden. Een landschapsbeheerplan moet conform de richtlijnen 8 hoofdstukken bevatten. In het inventarisatierapport (Zie Tabel 1) is aangegeven hoe deze hoofdstukken geïntegreerd werden in de structuur van een geïntegreerd beheerplan.

Voorliggend rapport bevat deel 5, de wijze hoe de geplande maatregelen en doelsoorten dienen opgevolgd te worden.

2 OPVOLGING

2.1 INLEIDING

De opvolging kan gebeuren op niveau van de (beheer)doelstellingen en/of de (beheer)maatregelen. De opvolging gebeurt in eerste instantie door de beheerder zelf.

Wat dient opgevolgd te worden laat zich als volgt afleiden:

- Indien er voldoende zekerheid is dat gestelde doelen gehaald zullen worden wanneer de voorziene inrichtings- en beheermaatregelen worden uitgevoerd, is het registreren van de voorziene en uitgevoerde maatregelen voldoende.
- Indien er onvoldoende garantie is dat gestelde doelen gehaald zullen worden bij uitvoering van de voorziene maatregelen, zullen specifieke indicatoren opgevolgd worden.

Afhankelijk van de situatie kan de opvolging dus bestaan uit de opvolging van de doelen, de opvolging van (inrichtings- en beheer)maatregelen of de opvolging van een combinatie van beide. In het laatste geval kunnen dus bijvoorbeeld 1 of meerdere van de specifieke doelen worden opgevolgd in combinatie met de registratie van alle uitgevoerde (inrichtings- en beheer)maatregelen.

In geval dat (bepaalde) doelstellingen worden opgevolgd, wordt aangegeven over welke specifieke doelen het gaat en met welke frequentie ze zullen opgevolgd worden. Ook wordt de toe te passen methodiek beschreven zodat de beheerder meteen een handleiding ter beschikking heeft.

Bij de opvolging van de (beheer)maatregelen is het van belang dat deze geregistreerd worden met vermelding van moment van uitvoering, plaats en oppervlakte.

2.2 OPVOLGING ECOLOGISCHE DOELSTELLINGEN/MAATREGELEN

2.2.1 Inleiding

De opvolging van ecologische doelstellingen legt doorgaans de nadruk op zogenaamde natuurdoeltypen die aanwezig zijn in het gebied of er tot doel zijn gesteld.

Voor 'De Tomp en omgeving' zou dat neerkomen op volgende types (zie §4.1.1, visierapport):

- Mesofiel hooiland (hu)
- Moerasspirearuigte (hf)
- Droge struikheidevegetatie (cg)
- Gagelstruweel (sm)
- Zuur laagveen (ms) (scenario 2)
- Grote zeggenvegetaties (mc) (scenario 2)
- Rietvegetaties (mr) (scenario 2)
- Oud structuurrijk grove dennenbos (ppm)
- Eiken-berkenbos (qb)
- Zuur eikenbos/zuur beukenbos (qs/fs)
- Nitrofiel elzenbroekbos (vn)
- Mesotroof elzenbroekbos (vm)
- Oligotroof elzenbroekbos (vo)
- Vochtig wilgenstruweel op voedselrijke bodem (sf)
- Eutroof water (ae)

Daarbij kan worden opgemerkt dat deze natuurdoeltypen tevens een Europees habitatype (HT) of regionaal belangrijk biotoop (rbb) zijn:

- Mesofiel hooiland (hu) komt overeen met HT6510_hu: soortenrijke glanshavergraslanden.
- Moerasspirearuigte (hf) komt overeen met HT6430: voedselrijke, soortenrijke ruigtes langs waterlopen en boszomen en met het regionaal belangrijk biotoop rbbhf: moerasspirearuigte met graslandkenmerken.
- Droge struikheidevegetatie (cg) komt overeen met HT4030: droge heide.
- Gagelstruweel (sm) komt overeen met het regionaal belangrijk biotoop rbbm: gagelstruweel.
- Zuur laagveen (ms) komt overeen met het regionaal belangrijk biotoop rbbms: zuur laagveen.
- Grote zeggenvegetaties (mc) komt overeen met het regionaal belangrijk biotoop rbbmc: grote zeggenvegetaties.
- Rietvegetaties (mr) komt overeen met het regionaal belangrijk biotoop rbbmr: rietvegetaties.
- Oud structuurrijk grove dennenbos (ppm) komt overeen met het regionaal belangrijk biotoop rbbppm: oud structuurrijk grove dennenbos.
- Eiken-berkenbos (qb) komt overeen met het HT9190: oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur.
- Zuur eikenbos/zuur beukenbos (qs/fs) komt overeen met het HT9120: Eiken-beukenbossen op zure bodems.
- Nitrofiel elzenbroekbos (vn) komt overeen met het HT91E0_vn: ruigt elzenbos.
- Mesotroof elzenbroekbos (vm) komt overeen met het HT91E0_vm: matig voedselrijk broekbos.
- Oligotroof elzenbroekbos (vo) komt overeen met het HT91E0_vo: voedselarm broekbos.

- Vochtig wilgenstruweel op voedselrijke bodem (sf) komt overeen met het regionaal belangrijk biotoop rbbbf: moerasbos van breedbladige wilgen.
- Eutroof water (ae) komt overeen met het HT3150: voedselrijke, gebufferde wateren met rijke waterplantvegetatie.

In het beheerplangebied komen nu reeds percelen voor waar de meeste van de hogervermelde natuurtypes voorkomen. Waar de natuurdoeltypen in de toekomst beoogd worden, is visueel duidelijk gemaakt m.b.v. de natuurstreefbeeldkaart uit het visierapport (Figuur 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5 en 3.6).

De vraag stelt zich nu of het volstaat de maatregelen op te volgen/te registreren die voorzien zijn om deze natuurdoeltypen te behouden/te creëren of dat de (kwalitatieve ontwikkeling van) de natuurdoeltypen zelf dient te worden opgevolgd.

De Code goede praktijk Beheermonitoring (Agentschap voor Natuur en Bos, 2017) geeft aan voor welke delen een basismonitoring volstaat en voor welke delen een bijkomende opvolging opgelegd wordt. Bij de basis beheermonitoring dienen de uitgevoerde werken jaarlijks geregistreerd te worden. Op basis van deze registraties zal om de 6 jaar een beheerevaluatie op niveau van het natuurstreefbeeld plaatsvinden. Wanneer een bijkomende opvolging nodig is, dient naast de basis beheermonitoring tevens één of meerdere indicatorlijsten ingevuld te worden. De 6-jaarlijkse beheerevaluatie zal dan uitgevoerd worden a.d.h.v. de geregistreerde werken en de indicatorlijsten. Naast het opvolgen van deze vegetaties kan ook een opvolging van soorten opgelegd worden. De manier van opvolgen is afhankelijk van de tot doel gestelde soorten (zie §4.1.1. visierapport).

2.2.2 Opvolging natuurstreefbeeld vegetatie

Er zullen indicatorlijsten worden ingevuld waarmee de resultaten van het gevoerde beheer op hoofdlijnen in beeld gebracht worden. Wanneer het gaat om delen die een ontwikkelingsbeheer krijgen, dienen deze indicatorlijsten om de 3 jaar ingevuld te worden. Bij uitvoering van een herstel- of instandhoudingsbeheer volstaat een 6-jaarlijkse invulling. Binnen 'De Tomp' zal geen inrichting uitgevoerd worden, waardoor het invullen van een 6-jaarlijkse indicatorlijst volstaat.

De voorgestelde opvolging is als volgt:

- **Jaarlijks registreren uitgevoerde beheermaatregelen:** welke maatregel werd uitgevoerd, wanneer, op welke locatie (beheereenheid) en over welke oppervlakte;
- **6-jaarlijks een indicatorlijst invullen** per beheereenheid of groep van beheereenheden, afhankelijk van de grootte van de beheereenheden en de ligging (aaneengesloten of verspreid).

Voor beheerplan de Tomp dienen zowel in scenario 1 als scenario 2, 2 natuurstreefbeelden opgevolgd te worden a.d.h.v. indicatorlijsten, namelijk voor het habitatype 3150 en het regionaal belangrijk biotoop rbbbf (

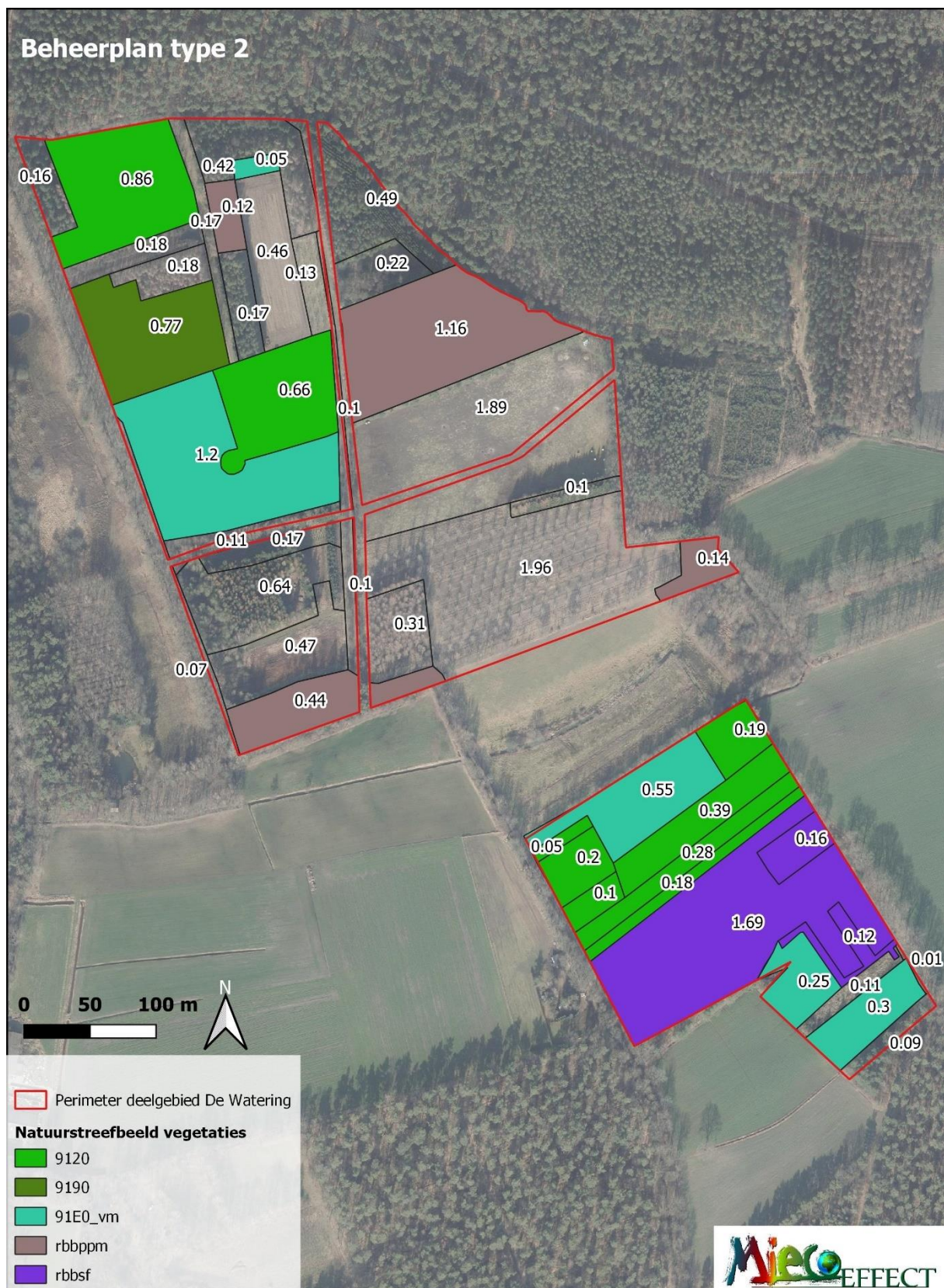
Tabel 1 en Tabel 2). Het aantal indicatorlijsten per habitatype, de minimumgrootte van een proefvlak alsook de locaties van de proefvlakken is daarbij weergegeven. De precieze locatie van de beheereenheden is terug te vinden in de beheereenhedenkaart uit het inventarisatierapport (Figuur 2.7Figuur 2.8Figuur 2.9 en 3.10).

Tabel 1 Per natuurstreefbeeld aantal in te vullen indicatorlijsten met bijbehorende specificaties (scenario I).

Natuurstreefbeeld	Aantal in te vullen indicatorlijsten	Indicatieve grootte van een proefvlak	Beheereenheden waar een indicatorlijst dient ingevuld te worden, met tussen haakjes het aantal lijsten per beheereenheid
3150	4	100 m	88, 95 (2), 98
rbbhf	1	0,5 ha	84

Tabel 2 Per natuurstreefbeeld aantal in te vullen indicatorlijsten met bijbehorende specificaties (scenario II).

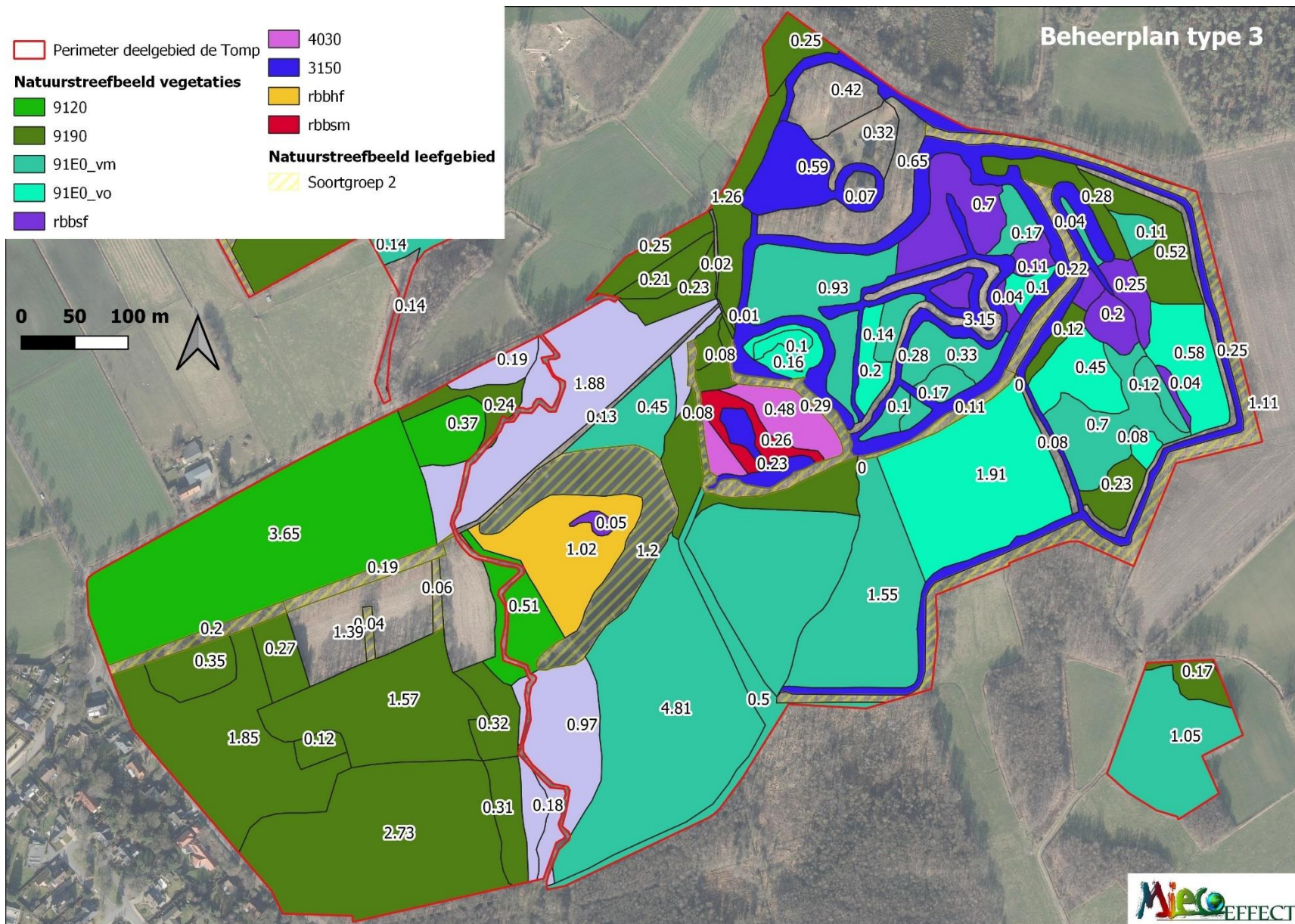
Natuurstreefbeeld	Aantal in te vullen indicatorlijsten	Indicatieve grootte van een proefvlak	Beheereenheden waar een indicatorlijst dient ingevuld te worden, met tussen haakjes het aantal lijsten per beheereenheid
3150	4	100 m	88, 95 (2), 98
rbbhf	2	0,5 ha	82, 84



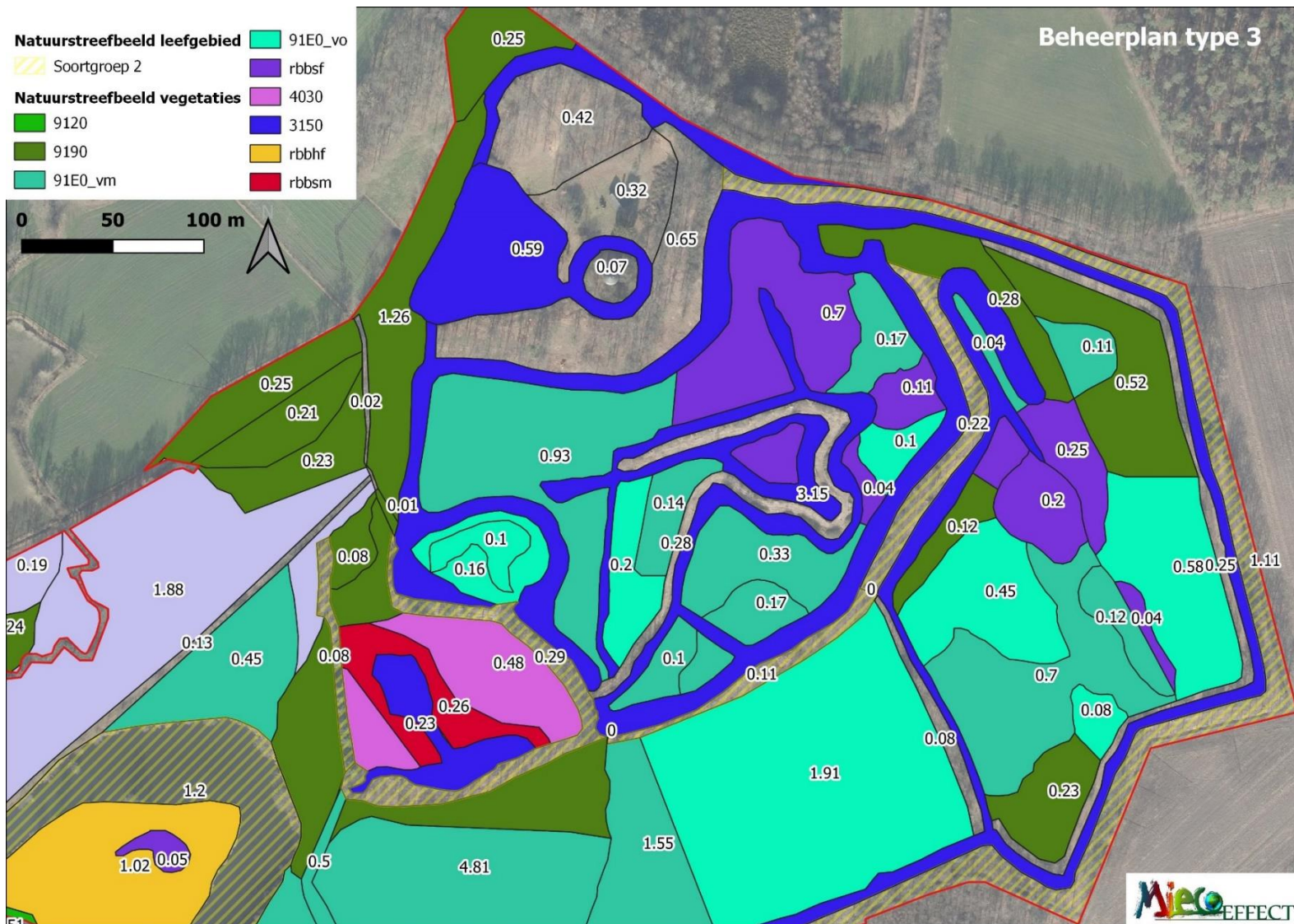
Figuur 2.1 Natuurstreefbeelden- en leefgebiedenkaart van Europese doelsoorten na realisatie van de visie voor het deelgebied De Watering. Enkel het natuurstreefbeeld met het grootste gewicht (NSB1) is weergegeven.



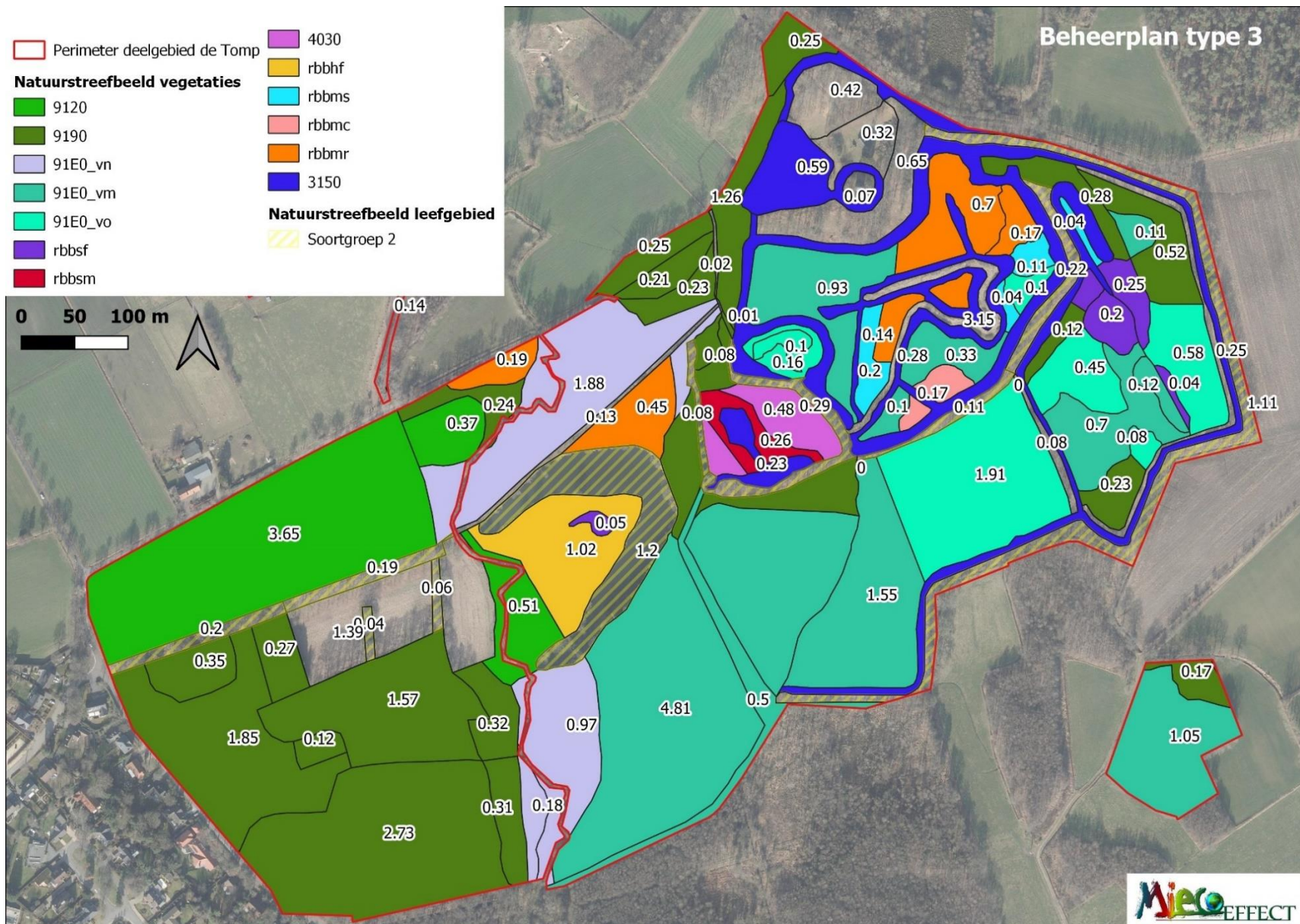
Figuur 2.2 Natuurstreefbeelden- en leefgebiedenkaart van Europese doelsoorten na realisatie van de visie voor het deelgebied Grevenbroek. Enkel het natuurstreefbeeld met het grootste gewicht (NSB1) is weergegeven.



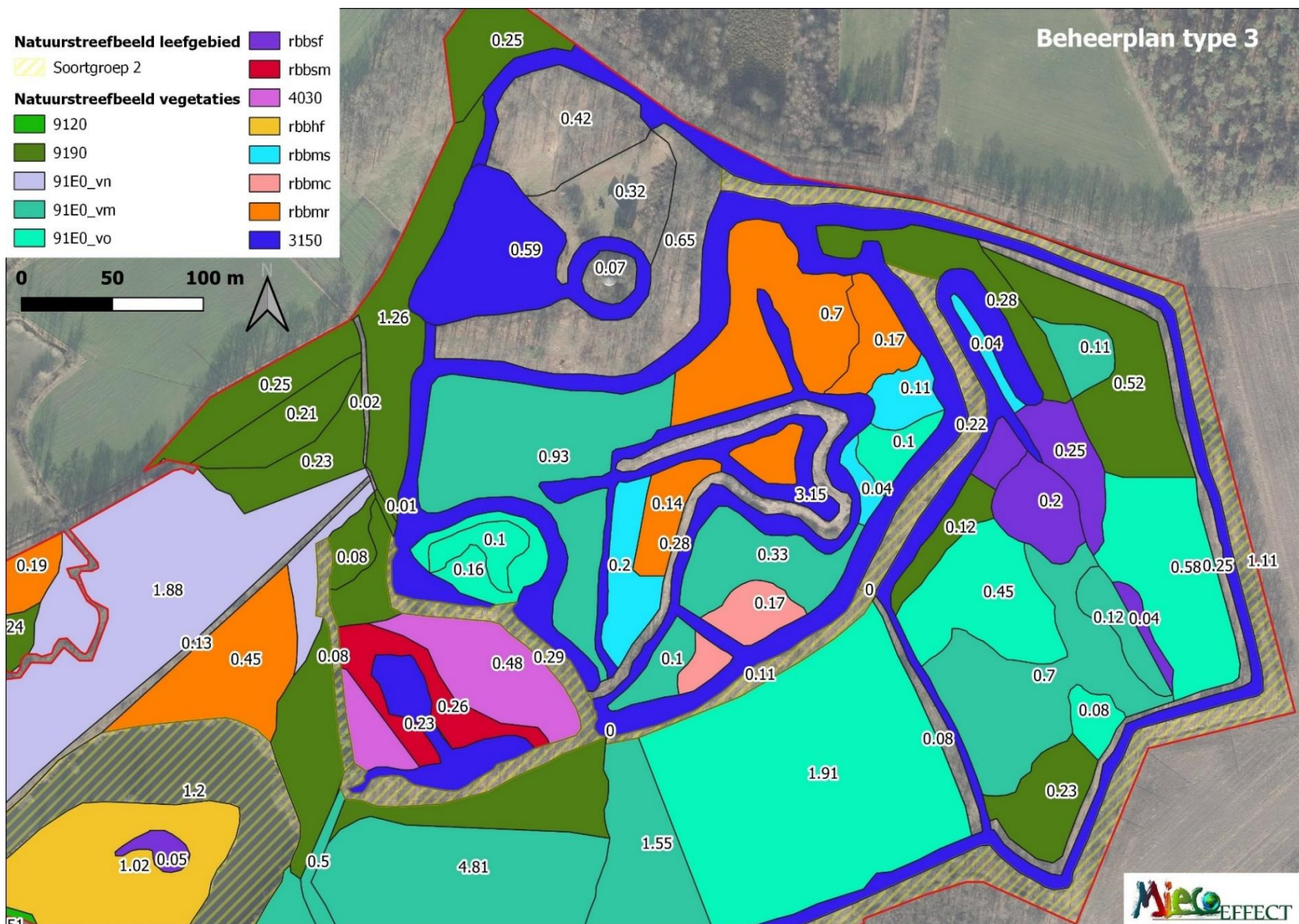
Figuur 2.3 Natuurstreefbeeld- en leefgebiedenkaart van Europese doelsoorten na realisatie van de visie voor het deelgebied De Pomp (scenario 1). Enkel het natuurstreefbeeld met het grootste gewicht (NSB1) is weergegeven.



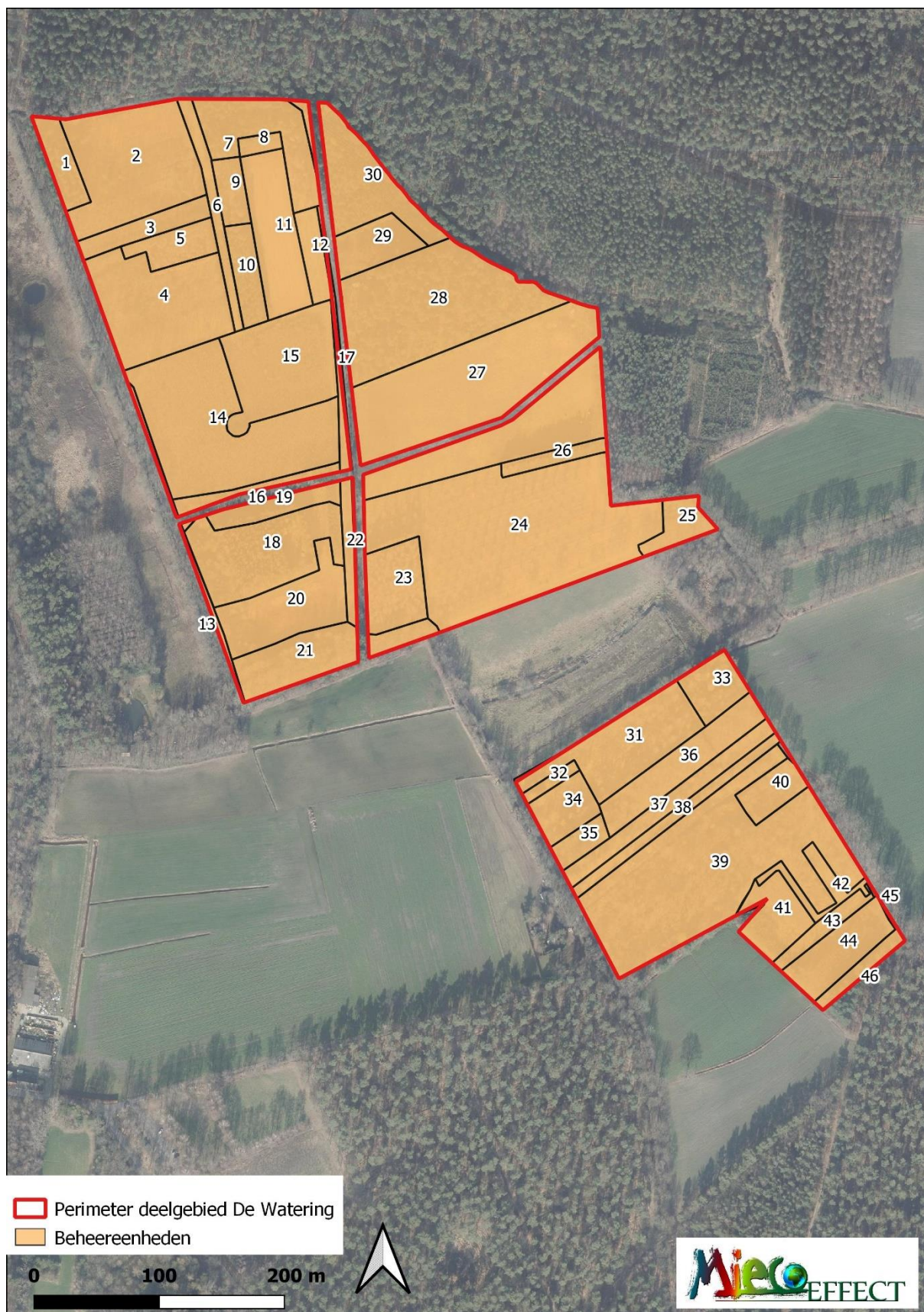
Figuur 2.4 Natuurstreefbeeld- en leefgebiedenkaart van Europese doelsoorten na realisatie van de visie voor het oostelijk deel deelgebied De Tomp (detailbeeld) (scenario 1). Enkel het natuurstreefbeeld met het grootste gewicht (NSB1) is weergegeven.



Figuur 2.5 Natuurstreefbeeld- en leefgebiedenkaart van Europese doelsoorten na realisatie van de visie voor het deelgebied De Pomp (scenario 2). Enkel het natuurstreefbeeld met het grootste gewicht (NSB1) is weergegeven.



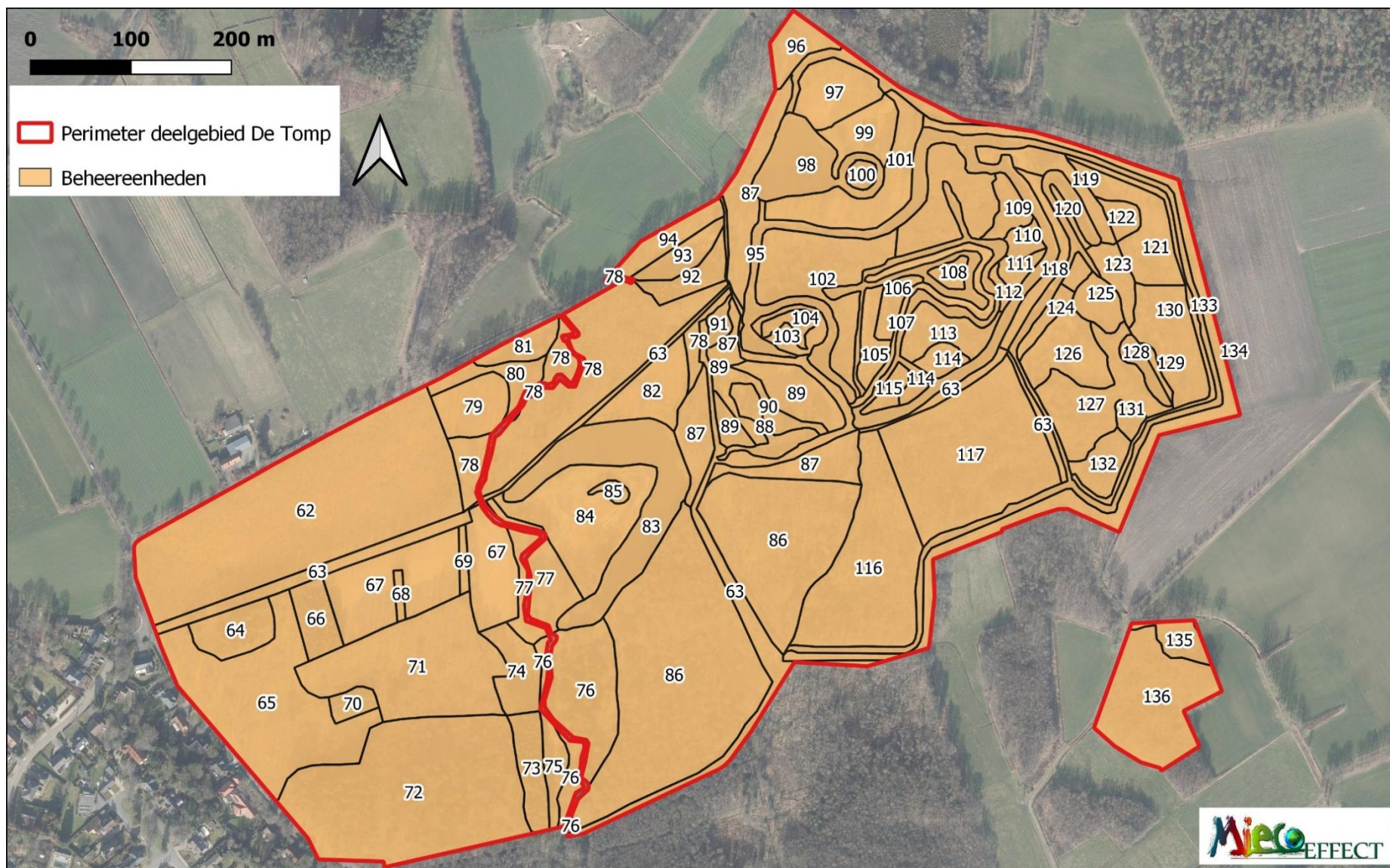
Figuur 2.6 Natuurstreefbeelden- en leefgebiedenkaart van Europese doelsoorten na realisatie van de visie voor het oostelijk deel deelgebied De Tomp (detailbeeld) (scenario 2). Enkel het natuurstreefbeeld met het grootste gewicht (NSB1) is weergegeven.



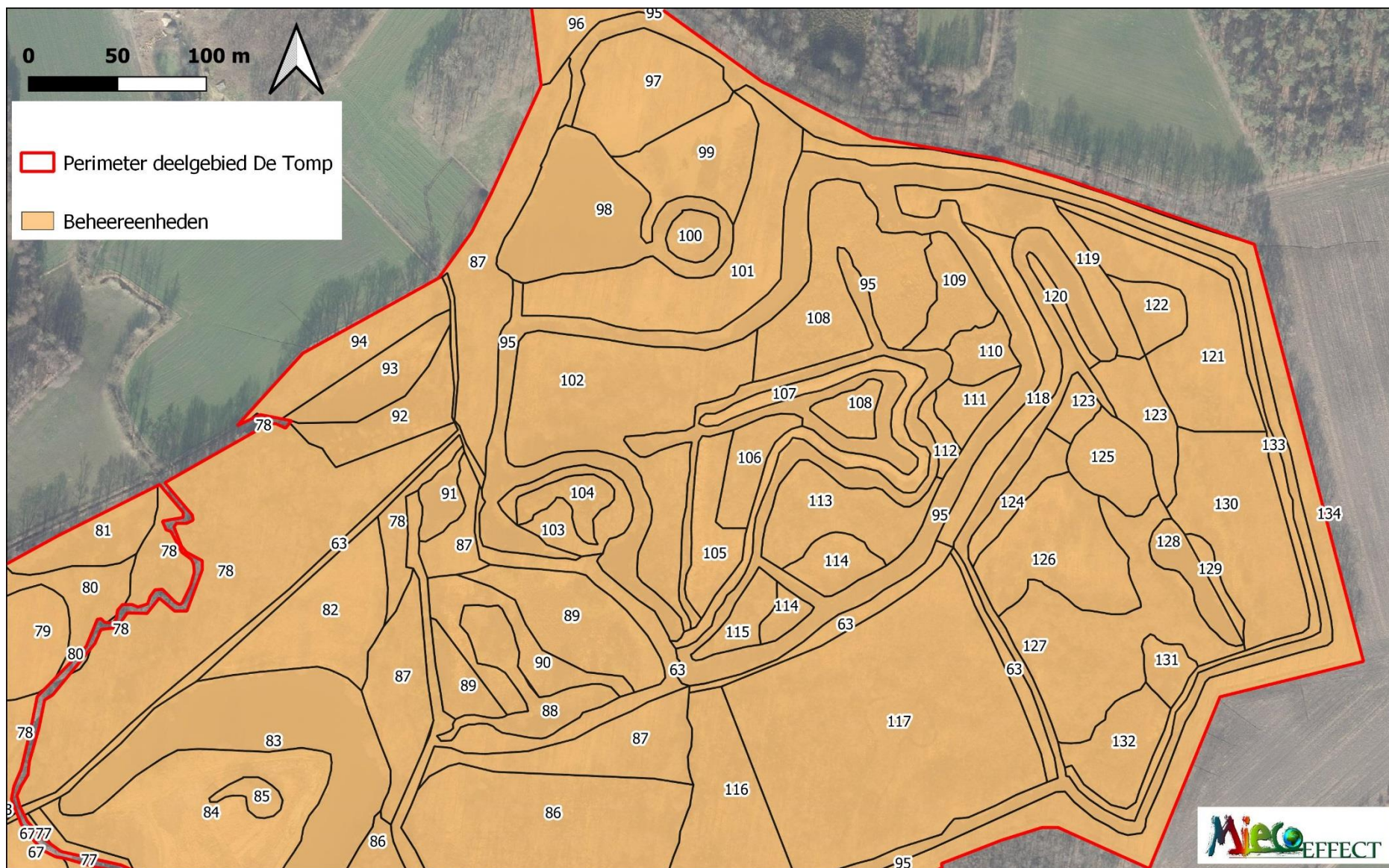
Figuur 2.7 Afbakening deelgebied De Watering in beheereenheden.



Figuur 2.8 Afbakening deelgebied Grevenbroek in beheereenheden.



Figuur 2.9 Afbakening deelgebied De Pomp in beheereenheden.



Figuur 2.10 Detailafbakening oostelijk deel van deelgebied De Pomp in beheereenheden.

2.2.3 Opvolging doelsoorten

Doelsoorten voor de Tomp zijn opgenomen in §4.1.1. van het visierapport. De doelsoorten zijn gekoppeld aan de soortgroep 'dieren van structuurrijke graslanden in een kleinschalig landschap'. Er zijn geen soorten die opgevolgd moeten worden.

2.2.3.1 Opvolging soorten

De tot doel gestelde soorten gaan niet verder opgevolgd worden.

2.3 OPVOLGING

ERFGOEDBEHEERDOELSTELLINGEN/MAATREGELEN

Om de 6 jaar zal er gerapporteerd worden over de realisatie van de beheerdoelstellingen en over de uitvoering van de maatregelen en werkzaamheden opgenomen in het beheerrapport. Dit zal aan de hand van een onderhoudslogboek gebeuren. Het onderhoudslogboek bevat volgende zaken:

- een actueel toestandrapport (cfr. inspectierapport Monumentenwacht);
- een overzicht van de maatregelen en werkzaamheden die de voorbije 6 jaar uitgevoerd zijn, gekoppeld aan de lijst van maatregelen uit het beheerrapport.

In het overzicht worden volgende zaken vermeld:

- de datum waarop de maatregel is uitgevoerd;
- een korte samenvatting van de ingrepen;
- een verwijzing naar de maatregel in het beheerplan;
- indien van toepassing: de uitvoerder en de factuur;
- foto's van de werken voor en na.

Daarnaast wordt ook vermeld of de ingrepen volstaan om de vooropgestelde visie te realiseren, dan wel een bijsturing van de maatregelen en werkzaamheden of de visie nodig is.

3 EVALUATIE

De evaluatie dient om na te gaan of men op schema zit om de doelen te halen. Dit gebeurt op basis van de resultaten van de opvolging van de (beheer)doelstellingen en (beheer)maatregelen. De belangrijkste conclusies bij de evaluatie zijn dan ook steeds: is er bijsturing nodig van de (beheer)maatregelen of (beheer)doelstellingen? Is men op weg naar de doelen en zo ja, hoever is men er nog van verwijderd? De interpretatie van de bevindingen maakt duidelijk of er knelpunten zijn en of die een aanpassing van de maatregelen of de doelen vragen.

De evaluatie gebeurt door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).